De Raad van Kerken in Nederland bestaat 40 jaar. Vier decennia oecumenische activiteiten. Maar nu lijkt het oecumenisch vuur stilletjes aan het uitdoven te zijn, met het ouder worden en straks uitsterven van de bevlogen oecumenische generatie. En is oecumene eigenlijk nog wel van belang? Volgens sommigen heeft die zijn langste tijd gehad en is het nu weer tijd om vooral de eigen identiteit te benadrukken. Is dit jubileum een viering waard?

DE OECUMENE LEEFT...
LEEFT DE OECUMENE?

Ter opluistering van het veertigjarig jubileum van de Raad van Kerken in Nederland is in Venlo op 16 juni jongstleden een bijzondere Thomasviering georganiseerd. Op zoek naar liturgische vormen die toegankelijk zijn voor mensen van nu kwam men in 1988 in Helsinki op het idee van een viering, waarin verschillende spirituele elementen uit diverse christelijke tradities werden samengebracht. Zo ontstond de *Thomasviering* als een laagdrempelige viering met een losse sfeer en veel symboliek. Het is een oecumenische viering met elementen uit verschillende geloofstradities.

De structuur van de viering is die van een rooms-katholieke eredienst, aangevuld met protestantse accenten. Het element van de 'heilige chaos' (een soort pauze) komt voort uit de Russisch-Orthodoxe Kerk, de aandacht voor stilte uit Taizé. Voorbeden, handoplegging en zegening uit de charismatische beweging en aandacht voor sociale vragen uit maatschappelijk geëngageerde groepen. Het gaat in een Thomasviering om het ervaren van onderlinge geloofsgemeenschap, maar er is ook alle ruimte voor persoonlijke geloofsbeleving.

Vanuit Finland verspreidde deze *'Tuomas-messu'* zich eerst door Scandinavië en vindt nu zijn weg naar andere delen van Europa. Iconen, kaarsen en muziek roepen een sfeer op waarin mensen tot bezinning komen. De toespraak dient kort maar krachtig te zijn en heel concreet. Tijdens de 'heilige chaos' is er ruimte voor zang, muziek, een wandeling, gebed, zegening en voor een persoonlijk pastoraal gesprek. Volgens dit stramien zijn we ook in Venlo te werk gegaan, al zat het samen delen van brood en wijn er uiteraard niet in.

De Thomasviering in de grote Sint Martinuskerk mocht zich verheugen in een buitengewoon goede opkomst ondanks Koning Voetbal. Zelfs de wedstrijd Nederland-Roemenië bleek geen negatief effect te hebben op het aantal bezoekers, terwijl daar uiteraard wel voor was gevreesd. Er waren mensen die moesten blijven staan, omdat er geen stoelen genoeg waren en de pro-
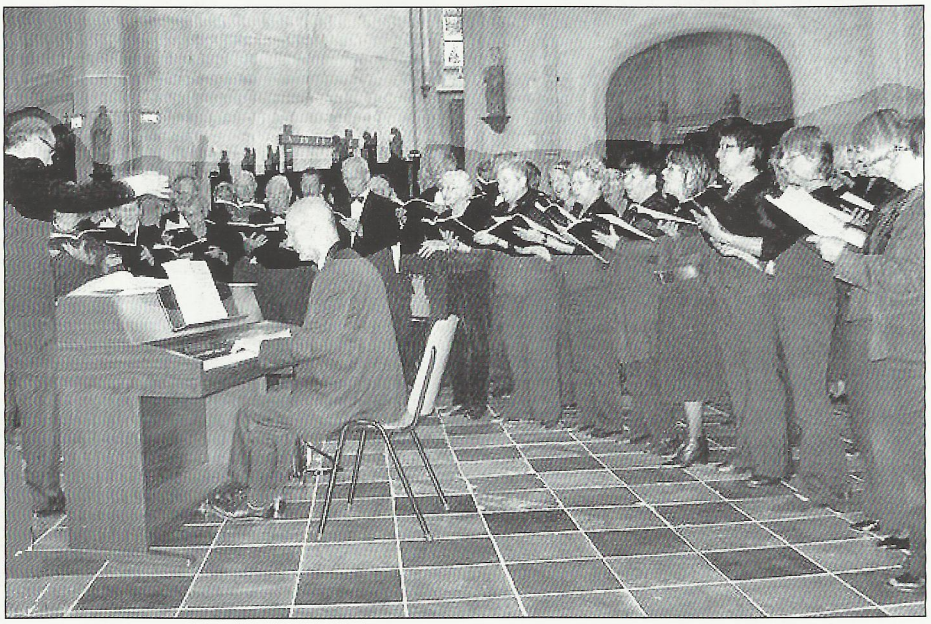

gramma's waren een kwartier voor aanvang al compleet op. Er heerste een fijne sfeer. Er waren goede woorden. Er was mooie muziek, zang en dans. Tijdens de 'heilige chaos' was er op de verschillende locaties in en rond de kerk een afwisselend programma met allerlei mogelijkheden, waaruit iedereen kon kiezen.
Zo was er een Sing-In; er was een interactief poppenspel. Je kon met een pastor praten als je dat wilde, maar je kon ook even gaan wandelen in de rozentuin. Je kon vragen of iemand met of voor je wilde bidden. Je kon ook je creativiteit botvieren of samen met anderen gedichten lezen. Je kon je protest uiten op een 'klaagmuur', maar je kon je ook samen met anderen in een bijbelgedeelte verdiepen of stilte en bezinning vinden in een meditatieve ruimte.
De europarlementariër René van der Linden sprak recht uit zijn hart en gaf een getuigenis van wat hem inspireerde en waar hij in geloofde. Zijn inspiratie, zo zei hij, kwam onder andere van de oecumenische bijeenkomst in Sibiu (Roemenië), september vorig jaar, waar het ging over interreligieuze samenwerking tussen joden, christenen en moslims. En we hebben in Venlo aan bisschop Frans Wiertz goede woorden weten te ontlokken, waarin hij het belang van de oecumene-van-de-kleine-stapjes heeft benadrukt. Bij mijn weten heeft geen andere bisschop dat publiekelijk gedaan.
Het team van voorbereiding heeft er hard aan getrokken om deze Thomasviering te doen slagen en dat is dan ook helemaal gelukt. De viering duurde bijna twee uur, en na afloop was er nog een gezellig samenzijn. En er was een goede collecte, bestemd voor de slachtoffers van de rampen in Birma en China.

INCLUSIEF DENKEN

Alles welbeschouwd een mooi oecumenisch resultaat, in de week waarin de landelijke Raad van Kerken in Utrecht het veertigjarig jubileum vierde. Dat was op zaterdag 21 juni. Het gedenkboek, *Waakvlam van de Geest,* werd in een goed gevulde Jacobikerk aangeboden aan niemand minder dan prinses Máxima. De estafette-kaarsen, die uit alle hoeken van het land (ook vanuit Venlo) waren aangedragen, speelden een eigen rol in deze viering. Op videoschermen waren schitterende beelden te zien van de kerkendagen, zoals die in Nederland in de afgelopen jaren gehouden zijn.
Oud-secretaris *Ineke Bakker* hield een goed en inspirerend betoog, met een terugblik, maar niet zonder een kritische noot. Ze vroeg zich openlijk af of we eigenlijk wel als kerken willen samenwerken. Eeuwenlang hebben we in Nederland exclusief gedacht, eeuwenlang hebben we ons zelfvertrouwen gevoed door anderen te verketteren. Het is pas van één generatie dat we inclusief proberen te denken. Dat laatste werd ook benadrukt door Henk van Hout, voorzitter van de Raad van Kerken. En hij heeft gelijk. Voor mij was het allemaal een groot feest van herkenning. Het was goed om daar in Utrecht al die mensen weer te zien met wie ik in mijn lange oecumenische leven op verschillende fronten heb samengewerkt. Ik besef, dat ik veel geluk heb gehad, dat ik mocht leven en werken precies in deze tijd, waarop de oecumene op zijn best was.
Is oecumene van belang? Heeft hij prioriteit? Is het belangrijk om inclusief te denken en niet opgesloten te blijven zitten in de eigen identiteit? Voor mij is dat geen vraag, maar dat geldt jammer genoeg lang niet algemeen. Ook niet in kerken die zeggen oecumene hoog in het vaandel te hebben. Dat heb ik wel gemerkt. Het oecumenisch vuur lijkt wel stilletjes aan het uitdoven te zijn, met het ouder worden en straks uitsterven van de bevlogen oecumenische generatie, waartoe ik behoor. De oecumene heeft volgens sommigen zijn langste tijd gehad. Het is nu weer tijd om vooral de eigen identiteit te benadrukken, zo horen we zeggen. Er zijn al plannen ontwikkeld om zelfs een zondag-voor-het-protestantisme te gaan invoeren, om precies te zijn: rond 31 oktober (hervormingsdag). Beter zou het zijn dat werd voorgesteld de Willibrordzondag van nu af aan samen te gaan vieren. Dat zou pas een oecumenische stap vooruit zijn en een veel beter idee.

ROUWRANDJE

Het is de oplettende lezer vast ook al opgevallen: er gaan tegenwoordig weer allerlei onaangenaamheden en beschuldigingen heen en weer. Zo liet de secretaris van de rooms-katholieke bisschoppenconferentie zich ontvallen dat protestanten een actiegroep zijn, die helaas vergeten zijn zichzelf op te heffen. Na protesten slikte hij die uitspraak wel weer in, maar het kwaad was geschied. En prominente protestanten schrijven in bladen tegenwoordig weer onbekommerd artikelen waarin ze zeggen, dat het allemaal niet deugt in de rooms-katholieke kerk, dat daar een sfeer heerst van angst en macht en intimidatie en dat we er beter aan zouden doen de oecumene voor gezien te houden. Het jubileum van de Raad van Kerken werd vooraf in een krant potsierlijk aangekondigd als een 'jubileum met een rouwrandje' en daar kon zelfs de aanwezigheid van prinses Máxima niets aan doen.
Glijden we na veertig jaren van oecumenisch élan dan toch weer terug naar de oude tijden van wederzijdse verkettering? Ik mag het niet hopen. Maar de signalen zijn niet zo gunstig. De synode

van de PKN onderschreef onlangs bij de bespreking van het rapport over de oecumene nog het uitgangspunt, dat oecumene geen hobby is van liefhebbers, maar behoort tot de kern van ons kerk-zijn. Daar ben ik het van harte mee eens.
Oecumene is inderdaad geen hobbyisme of aardig tijdverdrijf. Oecumene hoort tot de kern van ons geloof. Daar ben ik vast van overtuigd. Omdat het de bede is, die Jezus op zijn lippen nam in het hogepriesterlijk gebed: *opdat zij allen één zijn*. Die bede van Jezus heeft het oecumenisch vuur in de twintigste eeuw altijd gevoed en aangewakkerd. In de negentiende eeuw en in het begin van de twintigste eeuw stonden rooms-katholieken en protestanten, hervormden en gereformeerden, calvinisten en lutheranen nog als kemphanen tegenover elkaar. Het was een grote zegen, dat daar in de twintigste eeuw verandering in kwam en dat gelovigen elkaar gingen zoeken, herkennen en waarderen in Christus' naam.
Maar hoe staat het nu in de eenentwintigste eeuw? Doen we nog steeds dingen samen? Zoeken we nog echt naar eenheid? Natuurlijk, er is een oecumenische geschiedenis. Er is een oecumenische bijbelvertaling tot stand gebracht. Prima. We werken samen in de IKON en in allerlei andere maatschappelijke organisaties. prachtig. En zo is er meer.
Maar toch begin ik me langzamerhand af te vragen wat de 'officiële oecumene' vandaag waard is. Moeten sommige uitspraken van rooms-katholieke zijde als een bedrijfsongeval worden gezien of als een *slip of the tongue*, waarbij de ware stand van zaken wordt geventileerd? Waarom lukt het de Dominicanen niet iets te weeg te brengen als het gaat om priesterambt en celibaat? En als protestant begin ik me ook af te vragen of de uitspraken van protestantse zijde – die verworteld zijn in de kerkorde PKN – geen lippendienst dreigen te worden, nu de oorzaken van de huidige oecumenische malaise door vooraanstaande protestanten vooral bij anderen gelegd worden en niet bij onszelf worden gezocht. Lieve mensen, het moet me van het hart: hoe oecumenisch zijn we eigenlijk nog?

Margriet Gosker
De auteur is PKN-predikant te Venlo en oud-redactielid van MV-NU.

OASE-RANDSTAD

Op 10 november 2007 liep ik van de Dominicus naar het station in Amsterdam met een groot vel papier in mijn rugzak en het gevoel een oase bezocht te hebben. Halverwege de lunchpauze, die dag, had ik mijn naam op een groot vel papier gezet en mij als contactpersoon voor Zuid-Holland opgegeven door een rondje om mijn naam te zetten. Thuis sorteerde ik de 45 op dat papier geschreven namen en adressen op regio en stuurde hen een mailtje met de volgende vragen:

– Kunnen jullie aangeven wat de reden was voor het bezoeken van de Dominicus, zaterdag j.l?

– Wat verontrust jullie in je parochie?

– Waar wil je over praten met anderen?

Na drie dagen had ik al twaalf reacties binnen, vaak persoonlijke verhalen over het wel en wee in parochies en wensen voor de toekomst. Na enige tijd hadden 28 mensen op de vragen gereageerd en kreeg ik deze informatie:
– De behoefte om elkaar te spreken.
– De wens om ook jongeren te betrekken bij het initiatief.
– De hoop iets te kunnen doen voor anderen.
– Het aanbod om iets te 'vieren' op een studie-werkdag.
– Aanbod voor beperkte administratieve ondersteuning.
– Duidelijke pijnpunten in de huidige situatie.
Er waren geen verschillen per regio, we bleken elkaar wel iets te bieden te hebben en zo ontstond de groep *Oase Randstad*.

Op 16 februari j.l. kwamen 35 personen bij elkaar in Het Steiger, Sint Dominicus in Rotterdam. Na een kennismaking kwamen we in gesprek met elkaar rondom de vragen: Hoe wil je verder? Wat wordt jouw oase?
Er bleek behoefte te zijn aan overleg rondom clustering van parochies in het bisdom Rotterdam. Mensen die op persoonlijke titel schriftelijke reacties stuurden (naar bisdom, magister e.a.) hadden behoefte er met elkaar over te praten.
We hebben de wens uitgesproken elkaar jaarlijks te ontmoeten en vaker indien nodig. Iedereen die een vraag, wens of probleem heeft kan dat bij mij melden. Na bekendmaking per mail of post kunnen mensen dan rondom een thema een groep vormen en informatie uitwisselen.
Op het moment telt de groep 49 leden. In Schiedam is de groep Clustervorming op 12 april bij elkaar geweest. Mensen hebben hun zorgen met elkaar kunnen delen, strategieën zijn besproken en ieder is vol goede moed weer naar huis gegaan.
Op 13 juni was ik in Amsterdam aanwezig namens Oase Randstad. We kwamen daar samen om verdere afspraken te maken rondom *'Kerk en Ambt'*. Ongeveer 40 mensen hebben met elkaar de mogelijkheden besproken en er is een kleine werkgroep gevormd. Zij hebben inmiddels al goede plannen in de steigers staan, u hoort wellicht van hen.

Cornel Al-Spijkerboer
Contactpersoon Oase Randstad
cornel@casema.nl